

Tijdschrift over Plantenziekten

ONDER REDACTIE VAN

Dr J. RITZEMA BOS en G. STAES.

Vierde Jaargang. — 3^e Aflevering.

1 Juli 1898.

EEN ORCHIDEEËNWANTS.

(*Phytocoris militaris*, WESTWOOD.)

Orchideeën worden nog steeds in groot aantal rechtstreeks uit haar vaderland in Europa ingevoerd en het zal wel niemand verwonderen te vernemen, dat met de verzendingen van orchideeën uit den vreemde meer dan eens schadelijke dieren toevallig worden overgebracht.

Dit zal nu weeral het geval zijn met een klein insect : *Phytocoris militaris*, WESTWOOD, dat in Engeland in broeikassen is aangetroffen geworden en op sommige plaatsen zich reeds zeer goed te huis moet gevoelen, te oordeelen naar de uitbreiding, die het in eenige tuinbouwgestichten heeft genomen. — Ongetwijfeld heeft men hier met een ingevoerd insect te doen, al kan men thans zijn vaderland nog niet met zekerheid aanduiden.

Phytocoris militaris is een wants en behoort derhalve tot de halfvleugelige insecten (*Hemiptera*).

De halfvleugeligen worden aldus genoemd, niet omdat zij maar halve of korte vleugels zouden hebben, maar omdat, althans bij een van de belangrijkste groepen, de twee boven- of voorvleugels half-lederachtig en half-vliezig zijn, terwijl

de ondervleugels uitsluitend vliezig zijn. In dit geval liggen de voorvleugels, in den toestand van rust, vlak op den rug en kruiswijs over elkander, zóó dat de vliezige gedeelten het een boven het ander liggen. — Dit wordt algemeen waargenomen bij de Wantsen of Ongelijkvleugeligen (*Heteroptera*). Bij de Gelijkvleugeligen of *Homoptera* (Cicaden, Bladluizen en Schildluizen) zijn daarentegen alle vier de vleugels vliezig en, in den toestand van rust, liggen zij dakvormig tegen elkander aan. — Het kan ook wel voorkomen dat de bovenvleugels heel en al lederachtig zijn of ook dat de vier vleugels ontbreken, maar de bouw der monddeelen laat steeds toe de verwantschap te erkennen. Immers, die monddeelen zijn hier vervormd tot een zuigtoestel, dat men slurf, zuigsnuit, snavel of bek noemt.

Die zuigsnuit bestaat uit een lange buis (koker of scheede), die als een vervormde onderlip dient beschouwd te worden, en waarin vier naaldvormige stekels of borstels zitten, die in de buis kunnen teruggetrokken of naar buiten geschoven worden. Door middel van dien snuit worden planten of dieren verwond en zuigt het insect zijn voedsel uit het gekwetste orgaan. In den toestand van rust wordt de snuit meestal onder het lichaam gebogen.

De halfvleugeligen zijn insecten met onvolkomen gedaante-verwisselingen, d.w.z. dat zij in hun jongste toestanden reeds vrij goed op de volwassen dieren gelijken, wat de uitwendige gedaante, de levenswijs en het voedsel betreft; het onderscheid bestaat vooral in het verschil in grootte en in het geheel of gedeeltelijk ontbreken der vleugels bij de jongere dieren of larven. — Nog een ander, bijna algemeen kenmerk van de halfvleugeligen, en wel vooral van de wantsen, is de zeer onaangename geur, die deze dieren verspreiden.

Bij den « Board of Agriculture » van Groot-Brittannië waren berichten ontvangen over ernstige schade, die aan kostbare

Orchideeën, en wel vooral aan *Dendrobium phalaenopsis* was toegebracht. Ziehier wat *The Journal of the Board of Agriculture* (1897, Decemb. bl. 339) over de waargenomen verschijnselen en over het insect mededeelt :

De bladeren vertoonden een aantal bleek geelachtige of grijsachtige vlekken en de planten waren zwak en kwijnend, ten gevolge van den ellendigen toestand der bladeren. Vele van deze stierven en in dit geval gingen ook dikwijls de planten zelf te gronde.

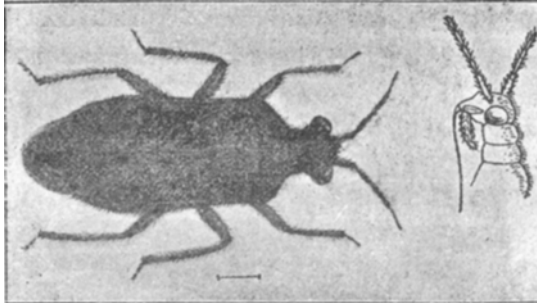
De schade was blijkbaar niet door een woekerzwam veroorzaakt ; te oordeelen naar den aard der vlekken, scheen het wel, dat deze werden teweeggebracht door een insect. Dit insect bleef echter gedurende langen tijd onbekend. Doch door de planten ook 's nachts gade te slaan ontdekte men eindelijk een klein diertje (*Phytocoris militaris*), dat het sap uit de bladeren zoog en blijkbaar de misdadiger was. Uit een zorgvuldig onderzoek van het veenmos (*sphagnum*) en den turf rondom de wortels en de bollen der orchideeën bleek, dat een groot aantal dergelijke insecten zich daarin ophielden.

De twee verschillende vormen werden aangetroffen, nl. de volwassen insecten met volkomen ontwikkelde vleugels en de larven met rudimentaire vleugels. De larven zelf kwamen natuurlijk in verschillende toestanden voor, die zich alleen door steeds toenemende grootte en door de meerdere of mindere ontwikkeling der vleugels onderscheiden.

In den larventoestand is het insect geelachtig met breede zwarte lijnen aan de borst, terwijl de onvolkomen vleugels zwart zijn, met smalle, roode randen. De onvolkomen vleugels nemen in grootte toe na de eerste en de tweede ruingen. — Bij *Phytocoris militaris* is het zuigtoestel buitengewoon lang ; bij de jonge larven bedraagt zijn lengte zelfs de twee derden van de lengte van het lichaam : bij de oudere dieren is het iets korter.

Het volwassen insect is bloedrood met zwarte of zwartachtig

bruine teekeningen. De kop is bloedrood en de zwarte oogen zijn zeer groot en uitpuilend; het heeft twee breede zwarte strepen op de borst (thorax); de pooten zijn rood met donkerbruine voeten; ook de sprieten zijn donkerbruin. Het zuigtoestel is hier slechts half zoolang als het lichaam.



De Orchideeënwants : *Phytocoris militaris*; links, het volwassen insect; rechts, de kop met het zuigtoestel; beide figuren vergroot. — Het streepje onder het groot figuur duidt de wezenlijke lengte van het dier aan. (Naar *The Journal of the Board of Agriculture*).

Verder is over dit insect niets met zekerheid bekend. Hoogst waarschijnlijk legt het zijn eieren in de groeven van de stengels of bollen der orchideeën, terwijl de larven en volwassen insecten zich over dag gaan verschuilen in het veen- of ander mos of in de turf, waarin zich de wortels bevinden.

Het zal dus hoogst noodig zijn alle nieuw ingevoerde planten zorgvuldig te onderzoeken, ten einde na te gaan of zij vrij zijn van deze wants. Dit zal echter vrij moeilijk zijn, want de eieren en ook de zeer jonge larven zijn maar goed waar te nemen door middel van een vergrootglas (loupe) en zullen dus, in dien toestand, gemakkelijk onopgemerkt blijven.

Besputtingen met een aftreksel van quassiahout met zachte (bruine) zeep werden met goeden uitslag aangewend, terwijl door het bestuiven met tabakspoeder geen voordeel werd gevonden.

G. STAES.